

DIARI DE LÉRIDA — 3 novembre 1974

Una novel·la admirable: "MORIR QUAN CAL", de Miquel Angel Riera

No em serà fàcil escriure aquestes ratlles. Estic profundament commogut, encara, per la lectura d'una novella insòlita dins el panorama de les lletres catalanes: "Morir quan cal", de l'escriptor mallorquí Miquel Angel Riera. Val a dir que no coneixia res d'ell. Havia llegit, però, crítiques molt elogioses de "Fuita i martiri de Sant Andreu Milà", novella publicada l'any passat. També ha conreat la poesia ("Poemes a Nai", "Biografia", "Paràbola i clau de la cosa humana").

"Morir quan cal" va guanyar el Premi Sant Jordi, 1973, i ha estat publicada per Edicions 62, dins la seva col·lecció "El Balanci". Asseguraria que els membres del Jurat no van tenir gaires problemes, quan hagueren d'aconcedir el premi... L'obra de Miquel Angel Riera és, al meu entendre, una de les millors novel·les, e llengua catalana, que han aparegut després de la guerra. Si deixem de banda d'altres consideracions i ens limitem als valors estrictament literaris, molt poques resistirien una comparació seriosa.

"Morir quan cal" és la patètica història d'un adolescent que viu el clima angosós de la guerra civil, a Mallorca, i, al

mateix temps, se sent terriblement frustrat davant l'actitud ambigua, poc cristiana, de les persones que ell més estima. L'autor no ens parla directament de la guerra, sino que alludeix sovint al desembarcament dels "rojos" a Mallorca, i fa reviure l'autèntica psicosis de terror qu eaqüest fet produí —sobretot, com, és lògic, entre les famílies benestants—

L'obra, tant com una novel·la és un veritable poema en prosa. La seva estructura hi ajuda molt, en aquest sentit —i em sembla que indica clarament la voluntat de l'autor: crear una "novella poemàtica", molt més enllà de les fórmules realistes, ja gastades—. Cada un dels onze primers capítols consta de tres parts: a) parla el protagonista, b) el pare o la mare, c) el narrador —una part molt més curta que le saltre—. Per tant, gairebé tota l'obra està escrita en primera persona. Només al final de cada capítol el narrador, d'una manera molt objectiva, ens informa, amb pocs detalls, d'un misteriós enterrament... El lector ja endevina de qui es tracta, però ignora les circumstàncies de la mort —i això fa més interessant

(Pasa a la página siguiente)

Una novel·la admirable:

(Viene de la pág. anterior)

la novella—. En el capítol XII parla només el protagonista, ja a punt d'emorrir. I l'única veu que sentim en els darrers capítols —XIII i XIV— és la del narrador: freda, austant, ens acaba de contar la "història" de l'enterrament. El pare i la mare, aclaparats pel dolor, han enmudit...

Tota l'obra —humaníssima, carregada d'emoció continguda— manté el que podríem anomenar "tensió poètica" en un nivell molt alt. D'una manera sàvia, l'autor acumula detall: "significatius", extrems de l'observació directa: no hi ha dubte que Miquel Angel Riera coneix a fons la vida del camp, el paisatge de l'illa... Però amb això no n'hi hauria pro. Es-

criptor madur, plenament conscient del seu ofici, Riera mostra un perfecte domini del llenguatge, un estil acuradíssim, l'instint i la gràcia de la paraula exacta... I, en el moment oportú, empra mots del dialecte mallorquí, fàcilment entenedors.

Segurament ^{estat} d'un ritme infal·lible, riquesa de lèxic, argument atractiu: aquestes són, molt resumides, algunes característiques de l'obra. De diàleg, en té molt poc —gairebé tota la novella és un veritable monòleg interior—. Però això no li resta cap mèrit. Meravellosa obra d'art, fidel testimoni d'una època estranya i difícil, "Morir quan cal" té la simplicitat i la puresa de les grans tragèdies.

Jordi PAMIES